

Træskostøvler med halm i / Træsko med huller i

Effekter fra Hedeboegnen, Sjælland og Sverige - 1850-1950

Udstilling Juli 2013 på Skakbrættet, Viborg Bibliotek

For 32 år siden da vi flyttede hertil fra Schweiz, valgte vi at bo i Viborg, fordi min mand, inkarneret lystfisker, ville køre lige så langt til Karup, Simested og Gudenå. Jeg fulgte med sammen med min toårige dreng på fisketurene og undersøgte åbredden og kartoffelmarkerne. Nysgerrigheden er den vigtigste forudsætning for viden. Jeg har ikke mødt nogen på landet, men undrede mig, hvordan folk levede her og besøgte egnmuseerne. På Herning Museum fandt jeg ud af H. P. Hansen, som har været den mest inspirerende vejleder for mig i de senere år. Siden da søgte og samlede jeg alle de genstande relevant for bondelivet for 100-150 år siden. 1983-1986 lærte jeg håndarbejdsteknikkerne og materialer i Skals. Da jeg dimitterede som håndarbejds lærer, havde jeg valgt "F.C.Lund og Nationaldragter" som emne til min afgangsupgave. Jeg havde allerede i forvejen bred viden om gamle tekstiler og redskaber i andre kulturer. Det har givet mig mulighed at sammenligne tingene fra forskellige lande med hinanden, som gang på gang viser at have mere fælles med hinanden end vi forventer.

Der er begrænset mulighed, hvor meget der kan vises på sådan en lille udstilling. Derfor har jeg valgt at vise frem forskellige genstande, der kan minde om livet på landet for et par generationer siden og måske inspirere til at undersøge hvor meget er levnet fra den tid, før de helt forsvinder, og at bevare dem. Jeg synes, der er næsten noget poetisk i at betragte det pragtfulde par træskostøvler med tidens uigenskabelige patina. Jeg kan ikke lade være med at prøve at forstille mig den imponerende sej mand, der kunne gå og arbejde i dem årevis. Og så finder jeg i en bog, at der var ikke mindre end 4 forskellige slags halmbelægning til støvlerne, i fremviste støvler ligger flettet halm.

Jeg havde lagt mærke til den lille grødeskål, som er beskåret af en birkeknast, for halvandet år siden, og undrede mig, hvorfor der var to årstal på den, indtil det lykkedes mig at købe den for et tusind kroner. På vej hjem fandt jeg ud af, at barnets initialer: A A S : FÖD : D 21 MAII 1837 står på den. Men så stod der nedenunder DÖD 1843 7/9, og den ulykkelige faders initial A. Barnet blev kun 6 år, og skålen består...

Nogle gange kan det være besværligt at holde styr på tingenes oprindelse, da de til forveksling ligner hinanden, hvad angår materiale, teknik og anvendelsesformål. Et eksempel er de to sorte dørs slag/si, den ene er dansk, den anden fra Tyrkiet, gæt selv. Mælkekrans, som kvinderne syede af stofrester, kan findes i mange

forskellige lande. Gærkrans lavede man af små stumper af træ, således at der er flest antal overflader for at gøre muligheden for gærstoffet at sætte sig på og vokse, maksimal. Den store krans ved siden af de to små danske gærkrans, er faktisk et stativ, som jeg købte i Almaty, Kasakhstan. Den er avanceret på den måde, at den kan dreje omkring sig indad og udad, i modsætning til de stive danske, et forhold, som kunne betragtes symbolsk på de centralasiatiske nomaders fleksibilitet.

Jeg vidste ikke, at jeg kom til at samle enorm mængde pølsehorn i forskellige størrelser. Det er ikke længe siden, jeg fandt ud af, at nogle af dem er faktisk blevet brugt for at holde styr på halmbundters tykkelse i løbbbinding - se foto i H.P. Hansens bog, ved siden af en kurv i løbbinding. Halm kunne samles i tykke bundter og bundet omkring en stok til en liim, men den jeg har stående bundet af en halmfletning er formådentlig brugt til kælkning af mur.

Den udhulede redskabskiste er fra Frederiks. Den store kiste, som hedder "Svinet", fordi den er betrukket med svinehud delvis med børste, er sandsynligvis fra Sjælland, ligesom den mørke stol med flotte originale fletninger. Ved nærmere undersøgelse kunne jeg se, at den var dateret 1866. Der er også en hornske, der er dateret 1853.

Der er enkelte kotøjr, fåretøjr og andre små redskaber som specielle nåle til tagtækkerarbejde, strømpeblok, garnvinder, som kan genkendes i Ole Højrup's "Landbokvinden", H. P. Hansens og andre museumsfolks bøger. Bolster og olmerdug lærte jeg om allerede i 80'erne fra Esther Sørensen, som gav mig en hel samling af sampler.

Den store garnvinder, suletrug og "kærlighedens-åg", som jeg kalder den, udstråler hver især noget skulpturelt udtryk. De håndsmedede genstande har lige sådan noget unikt i sig lige meget om det er en simpel krog. Ved siden af den gamle danske lås ligger der to fra Tyrkiet. Den store trængøle til en port er ottomansk og udtrykker en stiliseret dragemotiv.

Udstillingsrummet afgrænser mængden af genstandene, derfor er det blevet en personlig sammensat udvalg som appetitvækkere. Men jeg vil gerne erhverve flere eksemplarer fra det samme interesse område. Det, jeg på dette tidspunkt mest begærer, er en hyrdetaske lavet af skaften af en træskostøvle, som kan ses i H. P. Hansens bøger. Men jeg har ingen intentioner om at have en hel afdeling med manglebrætter ligesom Nationalmuseet. Det er mest genstande, der har noget i sig, der gør, at vi kan have kontakt med de personer, som har fremstillet dem af hvad de havde omkring sig for at bruge i dagligdagen i nogle hundrede år siden, og derved næsten føle samme varme.

Feyhan Hellum, Postboks 278, 8800 Viborg